

GENDER IJTIMOIYLASHUVI- TALABA SHAXSINI TARBIYALASHNING OMILI SIFATIDA

*Sharifzoda Sardorbek O'razboy tabib o'g'li-
Ma'mun universiteti nodavlat ta'lim muassasasi Yoshlar masalalari va ma'naviy-ma'rifiy ishlar
bo'yicha prorektori, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori(PhD)*

Annotatsiya: Ushbu maqolada oliy ta'lim talabasining shaxsini tarbiyalashda gender ijtimoiylashuvining o'rnini aniqlanib, gender ijtimoiylashuvi, shaxsning umumiy ijtimoiylashuvining jihatlaridan biri (siyosiy, kasbiy, oilaviy bilan bir qatorda) ta'lim omili degan xulosaga kelingan, oliy ta'limning gender, psixologik nazariyalari va tushunchalarini nazariy tahlil qilish asosida oliy ta'lim talabasi shaxsining subkultural gender «namunasi» aniqlangan, gnostik va proektsion ko'nikmalar, genderli xatti-harakatlar tizimini ishlab chiqish orqali fuqarolik, oilaviy va kasbiy rollarni bajarishda o'z gender salohiyatini ro'yobga chiqarish zarurligini tarbiyalashga yordam berishi asoslangan.

Kalit so'zlar: gender, gender ta'lim, gender yondashuv, gender ijtimoiylashuv, gender tarbiyasi, jinsiy-rol tarbiyasi, ijtimoiy maqom

ГЕНДЕРНАЯ СОЦИАЛИЗАЦИЯ КАК ФАКТОР ВОСПИТАНИЯ ЛИЧНОСТИ СТУДЕНТА

*Шарифзода Сардорбек Уразбой табиб угли
проректор по делам молодежи и духовно-просветительской работе НОУ «Университет Ма-
мун», доктор философии педагогических наук (PhD)*

Аннотация: В данной статье определяется роль гендерной социализации в воспитании личности студента вуза и делается вывод о том, что гендерная социализация является одним из аспектов общей социализации личности (наряду с политической, профессиональной и семья) как воспитательный фактор, пол высшего образования. На основе теоретического анализа психологических теорий и концепций определена субкультурная гендерная «модель» студента высшей школы, развивающего его гендерный потенциал в выполнении гражданских, семейные и профессиональные роли путем развития гностических и проективных навыков, системы гендерного поведения, основанной на том, что способствует воспитанию потребности производить.

Ключевые слова: гендер, гендерное образование, гендерный подход, гендерная социализация, гендерное воспитание, полоролевое воспитание, социальный статус.

GENDER SOCIALIZATION AS A FACTOR IN DEVELOPING A STUDENT'S PERSONALITY

*Sharifzoda Sardorbek Urazboy tabib ugli-
Vice-rector for youth affairs and spiritual-educational affairs of Mamun University non-state
educational institution, Doctor of Philosophy in Educational Sciences (PhD)*

Abstract: This article defines the role of gender socialization in the education of the personality of a university student and concludes that gender socialization is one of the aspects of the general socialization of the individual (along with political, professional and family) as an educational factor; gender of higher education. Based on a theoretical analysis of psychological theories and concepts, a subcultural gender "model" of a higher school student is defined, developing his gender potential in fulfilling civil, family and professional roles through the development of gnostic and projective skills, a system of gender behavior based on what contributes to the cultivation of the need to produce.

Key words: gender, gender education, gender approach, gender socialization, gender role education, social status.

1. KIRISH VA DOLZARBLIGI. Gender ijtimoiylashuvi-bu shaxsning ijtimoiy madaniyat, qadriyatlar va ijtimoiy xulq-atvor me'yorlarini gender bilimlari tizimini shakllantirish, gender munosabatlari va xulq-atvor uslubini rivojlantirish orqali o'zlashtirish jarayoni. Bundan kelib chiqadiki, shaxsning umumiy ijtimoiylashuv jarayoni uning turli uslublaridan (madaniy, axloqiy, huquqiy, mehnat, psixologik, jinsiy rol, shuningdek, gender va boshqalar) iborat. Ushbu turlarning barchasi o'zaro bog'liqdir.

Tarbiyada gender ijtimoiylashuvining ijobiy va salbiy ta'siri hisobga olinadi. Sotsiologlar ijtimoiylashuvning ikki xil ko'rinishi - «passiv ijtimoiylashuv» va «faol ijtimoiylashuv», ya'ni o'zini o'zi anglash g'oyasini kiritdilar. Obektiv sharoitlar mavjud bo'lib, ular faol ijtimoiylashuvga hissa qo'shadi, neytral va atrof-muhitni o'zgartirishga urinishda hayotiy faoliyat sub'ekti sifatida harakat qilishga urinishda

shaxsning faoliyatiga qarshi turadi. Ijtimoiylashuv mavzusi sifatida yigitlar va qizlar oliy ta'limda mavjud bo'lgan ijtimoiy me'yorlar va madaniy qadriyatlarni o'rganadilar. Ushbu assimilyatsiya oliy ta'limning o'quv jarayonida o'z faoliyatini amalga oshirish, o'z-o'zini rivojlantirish va o'zini o'zi anglash bilan birlikda amalga oshiriladi. Ushbu yosh bosqichida muayyan vazifalarni hal qilishda talaba subektivlikni namoyon etadi.

2. METODLAR VA O'RGANILISH DARAJASI. Ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lgan fazilatlarni tarbiyalash, rivojlantirish va shakllantirish tizimi bo'yicha shaxsning harakati bilan belgilanadi: o'z-o'zidan paydo bo'ladigan ijtimoiylashuv, nisbatan yo'naltirilgan ijtimoiylashuv, nisbatan ijtimoiy boshqariladigan ijtimoiylashuv, o'z-o'zini o'zgartirishning ijtimoiylashuvi. Ta'lim inson faoliyatining mustaqil turi bo'lib xizmat qiladi va diskretlik (uzilish) bilan tavsiflanadi. Bunday holda, «tabiiy» odamni «madaniy» odamga aylantirish, insonning maqsadli va tizimli rivojlanishi uchun sharoit yaratishda gender ijtimoiylashuvining xususiyatlarini hisobga olgan holda shaxsning shaxsga ko'tarilishi, ta'lim mexanizmi shaxsning o'z-o'zidan paydo bo'ladigan ijtimoiylashuvdan o'z-o'zini o'zgartirish va o'zini namoyon qilishning ijtimoiylashuvigacha bo'lgan harakati tufayli amalga oshiriladi. Ushbu hodisa shaxsning qiymat yo'nalishlarini o'zgartirish qobiliyati, o'z qadriyatlari va gender roli talablari o'rtasida muvozanatni topish qobiliyati, «ikkinchi» jinsga muvofiq subektivlikning namoyon bo'lishi bilan bog'liq.

Nihoyat, jarayon sifatida gender ijtimoiylashuvi bir-birini almashtiradigan bir qator shartlar bilan ta'minlanadi. Shartlarning yetishmasligi ijtimoiylashuv jarayonida rivojlanishning sekinlashishiga olib keladi. Vaziyat - bu holat, bu vaqtincha harakat qiladigan narsa, har qanday jarayonning ajralmas qismi. P.I.Pidkasiyning fikricha, shart-bu shaxsning rivojlanishiga bog'liq bo'lgan holat[3] Bizning fikrimizcha, jarayon-bu shartlar yordamida amalga oshiriladigan harakatlar ketma-ketligi. Shart shart bo'lishi mumkin emas. Biz ilgari surgan tadqiqot gipotezasining ta'lim shartlarining ketma-ketligi gender ijtimoiylashuvining taxminiy natijasi bilan belgilanadi. Shuning uchun gender ijtimoiylashuvi shaxsning gender xulq-atvori uslubini tarbiyalashda omil (harakatlantiruvchi kuch) hisoblanadi.

Ko'p darajali ta'lim tizimi nafaqat ta'lim, kasbiy, balki oilaviy muammolarni hal qilishda ijodiy yondoshishda ma'lum individual xususiyatlarga, gender xususiyatlariga va sifat farqlariga ega bo'lgan oliy ta'lim talabasining (o'g'il va qiz) shaxsini ijtimoiylashtirish uchun kengroq asoslarni yaratadi. Muammo shundaki, oliy ta'lim tizimi talabani kelajakda fuqarolik va kasbiy rollarni bajarishga tayyorlashni o'z ichiga oladi. Talabani «turmush o'rtog'i» va «ota-ona» kabi ijtimoiy rollarni ijro etish ijtimoiy maqomlarga tayyorlash, oliy ta'lim tizimi buni amalga oshirish uchun barcha imkoniyatlarga ega bo'lsa-da, nazarda tutmaydi.

Hozirgi vaqtda erkaklar va ayollarning jinsi bo'yicha qat'iy tabaqalashtirilgan ijtimoiy rollarni bajarishdan ajralishi kuzatilmoqda. An'anaga ko'ra, ayolning roli «ona», «xotin», «uy bekasi», «o'choq qo'riqchisi», «ishchi» rollarini o'z ichiga oladi. Erkakning roli an'anaviy ravishda «boquvchi», «himoyachi», «professional shaxs», «oilaboshlig'i», «er», «ota» rollarini o'z ichiga oladi. Madaniyat - erkak va ayol shaxsining yangi me'yoriy namunalarini shakllantirishga qaratilganligi sababli, yigit-qizlarni kelajakdagi ijtimoiy (va ularning tarkibida gender) rollarini bajarishga tayyorlashda tarbiyalash muammosini qayta ko'rib chiqish kerak. Biz «fuqaro», «professional», «turmush o'rtog'i», «ota-ona» ijtimoiy rollarini individual xususiyatlar, gender farqlari va zamonaviy pedagogik yondashuvlar nuqtai nazaridan ko'rib chiqamiz.

Zamonaviy jamiyat tanlangan vaziyatda mustaqil ravishda mas'uliyatli qarorlar qabul qila oladigan, harakatchanlik, dinamizm, konstruktivlik bilan ajralib turadigan, mamlakat taqdiri uchun rivojlangan mas'uliyat tuyg'usiga ega, hamkorlikka qodir bo'lgan, mumkin bo'lgan oqibatlarni bashorat qila oladigan ma'lumotli, axloqiy, tashabbuskor odamlarga muhtoj. Zamonaviy ongli fuqaro (erkak va ayol) ma'lum xususiyatlarning mavjudligi bilan ajralib turadi. Bunday xususiyatlar fuqarolik burchi, fuqarolik sharafi va vijdoni, fuqarolik g'ururidir. Bu fuqarolik jасorati, vatanga muhabbat, vatanga xizmat qilish, vatanni himoya qilish kabi tuyg'ularga ega. Fuqaroning ushbu shaxsiy fazilatlari, bizning fikrimizcha, erkaklar/ayollar uchun farq qilmaydi va erkaklik/feminizm nuqtai nazaridan baholanmaydi. Ammo vatanga xizmat qilish uchun fuqarolik burchini ongli ravishda bajarish uchun oliy ta'lim talabasidan - kelajakdagi ziyoli, ma'lum bir ish faoliyatida yuqori malakali mutaxassis (professional), shuningdek kelajakdagi oilaviy odamdan zarur shaxsiy fazilatlar to'plami talab qilinadi.

Jamiyatni ijtimoiy tashkil etish-bu funktsional jihatdan bir-biri bilan bog'liq bo'lgan maqom va rollar tizimi. Hozirgi vaqtda jamiyat shaxs madaniyatiga, shu jumladan oliy ma'lumotli mutaxassisning shaxsiga talab qo'yadi. N. B. Krilovning so'zlariga ko'ra, ta'lim jarayonida madaniyat me'yorlarini o'zlashtirish haqiqiy ziyolilarning shakllanishiga hissa qo'shadigan axloqiy muhitni yaratadi. Inson madaniyatini shakllantirish (erkaklar va ayollar) individuallikni boyitishning murakkab jarayoni bo'lib, unda shaxsiy madaniyatni shakllantirish va intellektual fazilatlarni shakllantirish o'zaro bog'liqdir. Aql-idrok ayol va erkakning ijtimoiy xulq-atvorini tavsiflaydi, ularning aql-zakovati, axloqiy va estetik yetukligi darajasini ko'rsatadi[1]. Aql-idrok inson ta'limining turli tomonlarini, dunyoqarashni, odamlarning o'zaro munosabati

va o'zaro tushunishni ta'minlaydigan ma'lum g'oyalar, qadriyatlarga rioya qilishni birlashtiradi. Shu munosabat bilan oliy ta'limning vazifasi ishdagi professionallikni yuqori umumiy madaniyat, aloqa va xulq - atvor madaniyati, ilmiy mehnat madaniyati, dunyoqarash, siyosiy, axloqiy va boshqalar bilan birlashtira oladigan mutaxassisni tayyorlashdir.

A. V. Petrovskiyning so'zlariga ko'ra, chinakam professional shaxsni shakllantirish faqat inson o'zining asosiy ehtiyojlaridan birini - shaxsiylashtirish (personifikatsiya) ehtiyojlarini qondirdagina mumkin[5]. Insonning tabiati uning individual xususiyatlari tufayli shaxsning turiga (erkak, ayol, androgin) qarab «professional» ning ijtimoiy roli turli yo'llar bilan amalga oshirilishi mumkin. Guruhdagi qo'shma faoliyatni tashkil etish va munosabatlarni tartibga solishda markaziy rol o'ynaydigan eng obro'li shaxs yetakchi deb ataladi. Psixologiyada yetakchilikning turli tasniflari qabul qilingan. Oliy ma'lumotli ayollarni yetakchilik faoliyatining turli sohalariga jalb qilish jarayonining dolzarbligi munosabati bilan olimlar ayol rahbar obrazini taklif qilishdi. Yetakchilik rollari nazariyasi «professional» - «ijtimoiy-emotsional mutaxassis» rahbarining rollarini ko'rib chiqadi. Birinchisi biznes muammolarini hal qilishga, ikkinchisi esa insoniy munosabatlarni muammosini hal qilishga qaratilgan. Shu munosabat bilan bizning tasnifimiz professional (erkak va ayol) tomonidan bajariladigan funktsiyalarga asoslanadi.

Psixologiya sohasidagi gender tadqiqotlariga murojaat qilib, biz «professional» shaxsning uch turini ajratamiz. Bu vazifaga yo'naltirilgan shaxs. Bu o'zaro munosabatlarga qaratilgan shaxs. Bu vazifaga ham, o'zaro ta'sirga ham qaratilgan shaxs. Vazifaga yo'naltirilgan shaxs (birinchi tur) erkakdir. U boshqaruv funktsiyasini bajaradi. Intellektual faollik, tashabbuskorlik, voqelikka konstruktiv-tanqidiy munosabat, ishbilarmonlik, jiddiylik ko'nikmalariga ega. Vazifaga yo'naltirilgan shaxs muammoga qaratilgan. O'zaro ta'sirga yo'naltirilgan shaxs (ikkinchi tur) feminindir. U xushmuomalalik, ochiqlik, diplomatiya kabi fazilatlar bilan ajralib turadi. U ta'lim funktsiyasini bajaradi. Ushbu shaxs odamlar bilan barqaror munosabatlarga, mazmunli muloqotga qaratilgan. Biz androgin shaxsni uchinchi turdagi «professional» deb tasniflaymiz. Bunday shaxs tashkiliy funktsiyani bajarishga chaqiriladi. Ushbu shaxs turi ijodiy fikrlash qobiliyatiga ega (stereotiplardan uzoqlashish, yangi harakat usulini ishlab chiqish yoki eski harakat usulini o'zgartirish) va birinchi ikki turning fazilatlarini teng ravishda birlashtiradi. «Professional» shaxsining barcha nomlangan turlari burch va mas'uliyat, individuallik tuyg'usiga ega, kompetentsiya, muvaffaqiyat va o'zini takomillashtirishga qaratilgan.

Sotsiologlarning fikriga ko'ra, zamonaviy jamiyatlarda an'anaviy oilaning eng muhim funktsiyalarini bajarish - yosh avlodni tug'ish va tarbiyalash - boshqa shakllarga o'tishi mumkin. Erkaklar va ayollarning gender salohiyatini rivojlantirishni qayta ko'rib chiqishga yangicha yondashuvlar munosabati bilan ularning oila va jamiyatdagi maqsadlari to'g'risida yangi tushuncha yangilandi.

Yuqorida aytib o'tilgan erkak va ayol rollarining taklif qilingan qatorlarida an'anaviy ravishda o'z farzandlarining «tarbiyachisi» rollari mavjud emas. I. P. Podlasogining so'zlariga ko'ra, zamonaviy jamiyatda oila inqirozidan chiqish yo'llari hali aniq emas, bu oila o'zining asosiy vazifasini - bolalarni tarbiyalashni yo'qotishida namoyon bo'ladi[4]. N. Chodorou ta'kidlashicha, ota-onalik, hokimiyat va pulni taqsimlash doirasidan tashqarida to'lanmagan kasb sifatida, pullik ish bilan taqqoslaganda, past maqom, kam quvvat va resurslarni nazorat qilmaslik demakdir[6]. Jamiyatning har qanday qayta qurilishi, J.Kelli, oilani, har qanday turdagi oilani mulkchilik munosabatlari sifatida emas, balki erkin birlashgan shaxslarning shaxsiy munosabatlari sifatida qayta qurishni o'z ichiga oladi[5]. Dastlab, xalq madaniyatida mamlakat ona qiyofasida harakat qiladi. Bizning fikrimizcha, stereotiplarni yengib o'tish va xalq madaniyati an'analarni saqlab qolish uchun erkaklar va ayollarning gender ijtimoiylashuvi jarayonida mavjud muammolarni hisobga olgan holda, «onalik» va «otalik» tushunchalariga erkak va ayolning tarbiyaviy funktsiyasini kiritish kerak. Oilada tarbiya faqat bolalarning farovonligi va jismoniy salomatligi bilan cheklanib qolmasligi kerak, u ota-onalarning bolaning (o'g'il yoki qiz) shaxsini ma'naviy, estetik va intellektual-axloqiy shakllantirishga bo'lgan qiziqishi va maqsadli faoliyatini o'z ichiga olishi kerak, bunga oliy ta'lim talabalari e'tibor qaratishlari kerak.

3. TADQIQOT NATIJALARI. Xalqimizning asosiy qadriyatlarini o'rganish natijalariga ko'ra, er va xotinning an'anaviy majburiyatlariga qarash, bolalarga nisbatan qat'iylik to'g'ridan - to'g'ri ta'lim darajasiga bog'liq. Muvaffaqiyat qiymatiga yo'naltirilgan yosh o'qimishli odamlarda, kam ma'lumotli odamlardan farqli o'laroq, «erkak» qadriyatlar ustunlik qiladi. Shu munosabat bilan, ota-ona roli doirasida biz bir nechta ayol (erkak) turlarini ajratamiz: «shaxsiy misol», «yordamchi» va «tashkilotchi». «Shaxsiy misol» turi kuchli xarakterga ega, o'zini o'zi ta'minlaydigan, jiddiy, maqsadga muvofiq, hayotiy qarorlarni mustaqil ravishda qabul qila oladigan erkak ayol yoki erkakning shaxsiyati sifatida belgilanadi. Bunday shaxsning ajralmas xususiyatlari suhbatdoshni tushunish, har qanday vaziyatda xushmuomalalik, chuqur tahlil va introspeksiya qobiliyati, bag'rikenglikdir. «Yordamchi» turi ozmi-ko'pmi barqaror qarashlar tizimiga ega, juda keng dunyoqarashga ega, xayrixoh, yumshoq xarakterga ega, sabrli, fidoyi, o'z fikrini himoya qila oladigan shaxs sifatida tavsiflanadi. Bunday fazilatlar ayol shaxsini tavsiflaydi.

Shunday qilib, oliy ta'limning o'quv jarayonida talaba shaxsini tarbiyalash o'g'il-qizlarni turli xil ijtimoiy

(va ularning tarkibida gender) rollarni bajarishda ularni boshqarish va o'zini o'zi boshqarish, tashkil etish va o'zini o'zi tashkil etish, tarbiyalash va o'z-o'zini tarbiyalash funktsiyalarini bajarishga tayyorlash yo'nalishi bo'yicha amalga oshirilishi mumkin.

Yigit-qizlarni kelajakdagi ijtimoiy va ularning tarkibida gender rollarini bajarishga tayyorlashda ularni tarbiyalash muammosini qayta ko'rib chiqish zarurati bilan bog'liq holda, gender nazariyalarining nazariy tahlili asosida, psixologik nazariyalar va oliy ta'lim tushunchalari, biz oliy ta'lim talabasi shaxsining submadaniy gender «namunasi» ni aniqladik. Ushbu gender namunasi oliy ta'lim talabasini oddiy talabadan farq qiladigan mamlakatning intellektual salohiyati maqom guruhining vakili sifatida tavsiflaydi.

Oliy ta'lim talabasi nafaqat eng yuqori ta'lim darajasiga ega. U samarali fikrlash qobiliyatlari va ko'nikmalariga, intellektual shaxsning ijtimoiy ahamiyatga ega shaxsiy xususiyatlariga, shaxsiy xususiyatlarni gnostik va proektsion ko'nikma va malakalarni to'liq aniqlash va rivojlantirishga intiladi, gender xatti-harakatlarining oqilona tizimini ishlab chiqish orqali fuqarolik, oilaviy va kasbiy rollarni bajarishda o'zining gender salohiyatini ro'yobga chiqarish zarurligiga ega.

Gender «namunasini» aniqlash zarurati submadaniyat chegaralarini belgilaydigan va shu bilan oliy ta'lim tizimining hayotiylikini ta'minlashni o'z ichiga olgan ijtimoiy tabaqalanish jarayonlari bilan bog'liq. Shu bilan birga, ijtimoiy harakatchanlik oliy ta'lim talabasining shaxsiy xususiyatlariga muvofiq gender «namunasini» o'zgartirishni o'z ichiga oladi. Oliy ta'lim talabasi shaxsining gender «namunasi» xulq-atvor nuqtai nazarini belgilamaydi, balki talabani hayot, ijodkorlik, hamkorlik, oila, o'zaro hurmat, professionallik ma'nolarining qadriyatlariga yo'naltiradi.

4. XULOSALAR. Shunday qilib, o'zaro munosabatlarda erkak va ayolning namoyon bo'lishining xilma-xilligi, maqom, stereotip va me'yorlar, gender rollari va qadriyatlari haqidagi bilimlar bilan belgilanadigan jarayon sifatida belgilanadigan gender ijtimoiylashuvi; insonning «ikkinchi» jinsiga munosabati; gender uslubining shaxs maqomiga muvofiq qadriyatlar va faoliyat tajribasi asosida rivojlanish fuqarolik, oilaviy va kasbiy rollarni bajarishda rolli xatti-harakatlar, talabani shaxsini tarbiyalashda omil bo'lib, oliy ta'limning o'quv jarayoniga ta'sir qiladi. Oliy ta'limning o'quv jarayonida talaba shaxsini tarbiyalashning omili sifatida gender ijtimoiylashuvining rolini ochib, quyidagi xulosalarga keldik:

1. Pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish, oliy ta'limning o'quv jarayoni talaba shaxsini gender ijtimoiylashuvining ajralmas qismi va ayni paytda mahsuli degan xulosaga kelishimizga imkon beradi. Oliy ta'limning o'quv jarayoni-bu ta'lim mazmunini amalga oshirish jarayonida kasbiy mahoratni yuqori umumiy madaniyat, muloqot madaniyati va gender rollarini bajarishda o'zini tutish madaniyati bilan birlashtira oladigan mutaxassisni tayyorlashni ta'minlaydigan o'quv va o'z-o'zini tarbiyalash jarayonlari majmui.

2. Oliy ta'lim talabasi shaxsining gender bilimlari, gender munosabati va gender xatti-harakatlari tarbiyaning qadriyatlari sifatida qaraladi. Oliy ta'lim talabasi shaxsining gender xatti-harakati uning maqsadli harakatlari tizimi sifatida belgilanadi, uning ichki regulyatorlari gender bilimlari va gender munosabatlaridir.

3. «Ijtimoiylashuv» va «ta'lim» tushunchalarini o'zaro bog'lashga, shuningdek, oliy ta'lim talabasining shaxsini tarbiyalashda gender ijtimoiylashuvining o'rnini aniqlashga harakat qilib, gender ijtimoiylashuvi, shaxsning umumiy ijtimoiylashuvining jihatlaridan biri (siyosiy, kasbiy, oilaviy bilan bir qatorda) ta'lim omili degan xulosaga keldik. Bu shaxsning o'z qadriyat yo'nalishlarini o'zgartirish qobiliyati, o'z qadriyatlari va gender roli talablari o'rtasida muvozanatni topish qobiliyati, shaxsning ijtimoiy-madaniy sharoitga bog'liq bo'lgan shakllanishdan ongli ravishda o'z-o'zini o'zgartirish va o'zini takomillashtirishga o'tishda «ikkinchi» jinsga muvofiq subektivlikning namoyon bo'lishi bilan bog'liq.

4. O'g'il-qizlarni kelajakdagi ijtimoiy (va ularning tarkibida gender) rollarini bajarishga tayyorlashda tarbiyalash muammosini qayta ko'rib chiqish zarurati munosabati bilan oliy ta'limning gender, psixologik nazariyalari va tushunchalarini nazariy tahlil qilish asosida oliy ta'lim talabasi shaxsining subkultural gender «namunasi» aniqlandi. Ushbu namuna oliy ta'lim talabasini mamlakatning intellektual salohiyatli vakili sifatida ko'rib chiqishga imkon beradi, talabani ta'lim, rivojlanish, ijodkorlik, e'tiqod, hamkorlik, professionallik, oila, o'zaro hurmat va boshqalarning hayotiy qadriyatlariga yo'naltiradi.

5. Gender ijtimoiylashuvi oliy ta'lim talabasining shaxsini tarbiyalash omili sifatida quyidagi fazilatlarini shakllantirishga yordam beradi: samarali fikrlash, intellektual shaxsning ijtimoiy ahamiyatga ega shaxsiy xususiyatlari, shaxsiy qobiliyatlarni to'liq aniqlash va rivojlantirish istagi. Bu gnostik va proektsion ko'nikmalar, genderli xatti-harakatlar tizimini ishlab chiqish orqali fuqarolik, oilaviy va kasbiy rollarni bajarishda o'z gender salohiyatini ro'yobga chiqarish zarurligini tarbiyalashga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Крылова, Н.Б. Формирование культуры будущего специалиста [Текст]: метод, пособие / Н.Б. Крылова. - М.: Высш. шк., 2010. - 142 с.

2. Келли, Дж. Социальные отношения полов и методологическое значение истории женщины

[Текст] / Дж. Келли // Женщины. История.

3. Педагогика [Текст]: учеб. пособие для студентов педагогических вузов и педагогических колледжей / под ред. П.И. Пидкасистого. - М.: Педагогическое общество России, 2010. - 640 с.

4. Подласый, И.П. Педагогика: Новый курс [Текст]: учеб. для студ. высш. учеб. заведений: в 2 кн. / И.П. Подласый. - М.: ВЛАДОС, 2001. - Кн. 2.-256 с.

5. Психология развивающейся личности [Текст]: / А.В. Петровский [и др.]. - М.: Педагогика, 1987. - 238 с.

6. Чодороу, Н. Воспроизводство материнства. Психоанализ и социология тендера [Текст] / Н. Чодороу; пер. с англ. - М.: Российская политическая энциклопедия, 2006. - 496 с.

7. Sharifzoda S. Problems of gender pedagogy and social society development/International Journal of Discoveries and Innovations in Applied Sciences | e-ISSN: 2792-3983 | www.openaccessjournals.eu | Volume: 3 Issue: 9

8. Sharifzoda S. Ta'limda gender yondashuvning nazariy asoslari va zamonaviy jamiyat taraqqiyoti muammolari/"Pedagogik akmeologiya" xalqaro ilmiy-metodik jurnal/ISSN 2181-3787 E-ISSN 2181-3795/№3(5) 2023

9. Sharifzoda S. Pedagogik faoliyatda gender yondashuvini amalga oshirishning dolzarb muammolari/"Ilm sarchashmalari" ilmiy-nazariy, metodik jurnal. 10.2023

10. Sharifzoda S. Gender pedagogikasining dolzarb muammolari/ "Mamun science" ilmiy-metodik jurnal 1-jild, 1-son, 2023. ISSN 2181-9696. <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10028826>

11. Sharifzoda S. Oliy pedagogik ta'limda gender yondashuvini amalga oshirishning ijtimoiy zarurati/ "Madaniyatshunoslik yondashuvi asosida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish strategiyalari: muammolar va yechimlar" mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya 2023-yil 19-20-oktabr

12. Sharifzoda S. Pedagogical and psychological directions of preparing professional activities for the socialization of future teachers on the basis of a gender approach. / (2023). Development and innovations in science. International scientific-online conference (T. 2, Выпуск 11, сс. 22–28). Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10129806>

13. Sharifzoda S. Bo'lajak o'qituvchilarni gender yondashuv asosida ijtimoiylashtirishga yo'naltirilgan kasbiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashga oid nazariy yondashuvlar./ (2023). Молодые ученые, 1(18), 10–15. Извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/yo/article/view/23051>

14. Sharifzoda S. Bo'lajak o'qituvchilarni gender yondashuv asosida ijtimoiylashtirishga yo'naltirilgan kasbiy faoliyatga tayyorlash ijtimoiy pedagogik zaruriyat./ (2023). Наука и инновация, 1(29), 114–119. Извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/si/article/view/23053>